

รายละเอียดของรายวิชา

๑๐๑ ๓๐๖ หลักพุทธธรรม

ชื่อสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โครงการขยายห้องเรียน วัดไชยชุมพลชนะสงคราม ตำบลบ้านใต้ อำเภอเมือง ฯ จังหวัดกาญจนบุรี ๗๑๐๐๐

หมวดที่ ๑ ข้อมูลทั่วไป

๑. รหัสและชื่อรายวิชา ๑๐๑ ๓๐๖ หลักพุทธธรรม (Principles of Buddhism)
๒. จำนวนหน่วยกิต ๓ หน่วยกิต (๓-๐-๖)
๓. หลักสูตรและประเภทของรายวิชา พุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา หมวดวิชาเฉพาะด้าน
๔. อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชา พระครูกิตติชัยกาญจน์, พระครูกาญจนธรรมาภรณ์
๕. ภาคการศึกษา / ชั้นปีที่เรียน ภาคการศึกษาที่ ๑ ชั้นปีที่ ๓
๖. รายวิชาที่ต้องเรียนมาก่อน (pre-requisite) (ถ้ามี) ไม่มี
๗. รายวิชาที่ต้องเรียนพร้อมกัน (co-requisites) (ถ้ามี) ไม่มี
๘. สถานที่เรียน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โครงการขยายห้องเรียนวัดไชยชุมพลชนะสงคราม จังหวัดกาญจนบุรี
๙. วันที่จัดทำหรือปรับปรุงรายละเอียดของรายวิชาครั้งล่าสุด วันที่ ๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๓

หมวดที่ ๒ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์

<p>๑. จุดมุ่งหมายของรายวิชา</p> <p>เพื่อให้นิสิตมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกาและหนังสือที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะหลักพุทธธรรมที่สำคัญ เช่น หลักอริยสัจ ๔ ปฏิจจนสมุปบาท ๑๒ ชั้น ๕ ไตรลักษณ์ โปธิปักขิยธรรม ๓๗ กรรม ๑๒ เป็นต้น โดยใช้วิธีการศึกษาแบบลึกซึ้งทั้งในเชิงวิเคราะห์และการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน</p>
<p>๒. วัตถุประสงค์ในการพัฒนา/ปรับปรุงรายวิชา</p> <p>นิสิตสามารถอธิบายประวัติ ความเป็นมา ความหมาย และลักษณะของหลักพุทธธรรมที่สำคัญได้ เช่น หลักอริยสัจ ๔ ได้ วิเคราะห์หลักพุทธธรรมในมิติต่าง ๆ ได้ สามารถหาแนวทางในการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการดำเนินชีวิตและการสอนพุทธธรรมได้</p>

หมวดที่ ๓ ลักษณะและการดำเนินการ

<p>๑. คำอธิบายรายวิชา</p> <p>ศึกษาศึกษาหลักพุทธธรรมในพระไตรปิฎก เน้นอริยสัจ ปฏิจจนสมุปบาท เบญจขันธ์ ไตรลักษณ์ โปธิปักขิยธรรม กรรม และสังสารวัฏ โดยใช้อรรถกถาและฎีกาประกอบ</p>											
<p>๒. จำนวนชั่วโมงที่ใช้ต่อภาคการศึกษา</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>บรรยาย</th> <th>สอนเสริม</th> <th>การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน</th> <th>การศึกษาด้วยตนเอง</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>๔๘</td> <td>ตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะราย</td> <td>๐</td> <td>การศึกษาด้วยตนเอง ๖ ชั่วโมง/สัปดาห์</td> </tr> </tbody> </table>				บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง	๔๘	ตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะราย	๐	การศึกษาด้วยตนเอง ๖ ชั่วโมง/สัปดาห์
บรรยาย	สอนเสริม	การฝึกปฏิบัติ/งานภาคสนาม/การฝึกงาน	การศึกษาด้วยตนเอง								
๔๘	ตามความต้องการของผู้เรียนเฉพาะราย	๐	การศึกษาด้วยตนเอง ๖ ชั่วโมง/สัปดาห์								
<p>๓. จำนวนชั่วโมงต่อสัปดาห์ที่อาจารย์ให้คำปรึกษาและแนะนำทางวิชาการแก่นิสิตเป็นรายบุคคล</p> <p>วิธีการให้คำแนะนำ เข้าพบตามที่นั่งหมายและสอบถามในชั้นเรียน วัน ตามที่กำหนดในแต่ละภาคการศึกษา จำนวนชั่วโมงตามที่กำหนดในแต่ละครั้ง</p>											

หมวดที่ ๔ ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล

๑. ด้านคุณธรรม จริยธรรม		
การพัฒนาผลการเรียนรู้	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
<p>๑. [●] ตระหนักในคุณค่าและคุณธรรม จริยธรรม เสียสละ ซื่อสัตย์สุจริต</p> <p>๒. [●] มีวินัย ตรงต่อเวลา และ ความรับผิดชอบต่อนตนเอง วิชาชีพและสังคม</p> <p>๓.[๐] มีภาวะผู้นำและผู้ตาม สามารถทำงานเป็นทีมและสามารถแก้ไขข้อขัดแย้งได้</p> <p>๔. [๐] เคารพสิทธิและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมทั้งเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์</p> <p>๕. [●] ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ชาติ และพระพุทธศาสนา</p>	<p>- กำหนดความรับผิดชอบต่อการเข้าห้องเรียน</p> <p>- ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในบทเรียน</p> <p>- แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชั้นเรียน</p>	<p>- ประเมินผลพฤติกรรมการเข้าเรียน</p> <p>- การให้ความร่วมมือในชั้นเรียน</p> <p>- การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนจากการจดเนื้อหาบรรยาย</p> <p>- การนำเสนองาน ชักถาม และอภิปราย</p>

๒. ด้านความรู้		
ความรู้ที่ต้องได้รับ	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
<p>๑. [●] มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและทฤษฎีที่สำคัญในเนื้อหาสาขาวิชาพระพุทธศาสนา</p> <p>๒. [O] สามารถวิเคราะห์ปัญหาทางสังคมโดยใช้แนวคิดทางด้านพระพุทธศาสนา รวมทั้งประยุกต์ความรู้ ทักษะ และการใช้เครื่องมือทางสืบเสาะและการวิจัยที่เหมาะสมกับการแก้ไขปัญหาสังคม</p> <p>๓. [O] สามารถติดตามความก้าวหน้าแนวคิดใหม่ ๆ ทางด้านพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งเข้าใจวิธีการนำไปประยุกต์ใช้</p> <p>๔. [O] มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการวิจัย และใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาวิทยาการใหม่ ๆ ทางด้านพระพุทธศาสนา</p> <p>๕. [O] สามารถบูรณาการความรู้ในสาขาวิชาพระพุทธศาสนากับความรู้ในศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>- บรรยายเนื้อหาวิชาตามแผนการสอนที่ได้กำหนดไว้</p> <p>- อภิปรายประเด็นศึกษาระหว่างผู้เรียนและผู้สอน</p> <p>- มอบหมายงานให้ผู้เรียนได้ค้นคว้า</p> <p>- สรุปประเด็นหลักของบทเรียน</p>	<p>- ทดสอบความเข้าใจด้วยการถาม – ตอบ</p> <p>- วิเคราะห์การทำแบบฝึกหัด</p> <p>- ประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนจากการทำแบบฝึกหัด</p> <p>- การสอบวัดความรู้ ๒ ครั้ง</p> <p>- สอบกลางภาคและปลายภาค</p>

๓. ด้านทักษะทางปัญญา		
ทักษะปัญญาที่ต้องพัฒนา	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑. [●] คิดอย่างมีวิจารณญาณและอย่างเป็นระบบ ๒. [●] สามารถสืบค้น ตีความ และประเมินสารสนเทศ เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ๓. [O] สามารถรวบรวม ศึกษา วิเคราะห์ และสรุปประเด็นปัญหาและความต้องการ ๔. [●] สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ทางบาลีสันสกฤตได้อย่างเหมาะสม	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยายพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบเนื้อหาวิชา - บรรยายเชิงวิเคราะห์ให้เห็นความสัมพันธ์และบูรณาการของเนื้อหาวิชา - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น และแก้ไขข้อผิดพลาดเป็นรายบุคคล - เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แล้วนำมาแลกเปลี่ยนภายในชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ทดสอบย่อยโดยเน้นการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้และการบูรณาการเนื้อหาวิชา - การใช้การซักถาม - ทดสอบด้วยแบบฝึกหัด

๔. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ		
ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบที่ต้องพัฒนา	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
๑. [●] สามารถให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการแก้ไขปัญหาสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในบทบาทของผู้นำ หรือในบทบาทของผู้ร่วมทีมทำงาน ๒. [●] มีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองและรับผิดชอบงานในกลุ่ม ๓. [O] สามารถเป็นผู้ริเริ่มแสดงประเด็นในการแก้ไขสถานการณ์ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม พร้อมทั้งแสดงจุดยืนอย่างพอเหมาะทั้งของตนเองและของกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> - มอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดให้นำเสนอความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ 	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเสนองาน - ชิ้นงาน

๕. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ		
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	วิธีการสอน	วิธีการวัดและประเมินผล
ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ		

<p>๑. [●] สามารถใช้เทคนิคทางคณิตศาสตร์และสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ</p> <p>๒. [●] สามารถแปลงข้อมูลเป็นข่าวสารที่มีคุณภาพและเหมาะสมต่อการสื่อสารทั้งกับบุคคลและกลุ่มคนในสถานการณ์ที่หลากหลาย</p> <p>๓. [●] สามารถสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพทั้งการพูด การฟัง การเขียน พร้อมทั้งเลือกใช้รูปแบบของการสื่อสารนำเสนอได้อย่างเหมาะสม</p> <p>๔. [●] สามารถใช้สารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสารอย่างเหมาะสม</p>	<p>- มอบหมายงาน พร้อมทั้งกำหนดให้นำเสนอความก้าวหน้าของงานเป็นระยะ</p>	<p>- การจัดทำรายงาน และนำเสนองานด้วยสื่อเทคโนโลยี</p> <p>- การมีส่วนร่วมในการอภิปรายและวิธีการอภิปราย</p>
--	---	---

หมวดที่ ๕ แผนการสอนและการประเมินผล

๑. แผนการสอน

สัปดาห์ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมงบรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอนและสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
๑	<p>แนะนำการเรียนการสอน</p> <p>ความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรม</p> <p>เช่น การเสวยวิมุตติสุขของพระพุทธเจ้า ธรรมะและเหตุการณ์ขณะประทับอยู่ที่ต้นโพธิ์ เป็นต้น</p>	๓	<p>- แนะนำรายละเอียดวิชา</p> <p>- ชี้แจงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (การให้คะแนน)</p> <p>- ชี้แจงการมอบหมายงานและร่วมกันสร้างข้อตกลง</p> <p>- แนะนำเอกสารประกอบการเรียนการสอน</p> <p>- มอบหมายงานให้ผู้เรียนไปศึกษา</p> <p>- การบรรยายประกอบสื่อ power point</p>	พระครูกิตติชัยกาญจน์

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมง บรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
๒-๓-๔	<p>อริยสัจ</p> <p>๑) ความรู้เกี่ยวกับปฐมเทศนา ฉัมมจักกัปปวัตถสูตร</p> <p>๒) ความหมาย ฐานะและ ความสำคัญแห่งอริยสัจ</p> <p>๓) ธรรมเบื้องต้นก่อนแสดง อริยสัจ</p> <p>๔) ประเภทแห่งอริยสัจ และกิจ ในอริยสัจ</p> <p>๕) รู้อย่างไรเรียกว่าตรัสรู้ อริยสัจ</p> <p>๖) วิธีคิดแบบอริยสัจกับวิธี ทางวิทยาศาสตร์</p>	๙	<p>- การบรรยายประกอบสื่อ power point</p> <p>- การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม</p>	พระครูกิตติชัยกาญจน์
๕-๖	<p>ปฏิจสุมุปาบท</p> <p>๑) ความหมาย ฐานะและ ความสำคัญแห่งปฏิจสุมุปาบท</p> <p>๒) ความประเภทและความ ลึกซึ้งแห่งปฏิจสุมุปาบท</p> <p>๓) ปฏิจสุมุปาบทแบบ ชีวิตประจำวัน</p> <p>๔) ปฏิจสุมุปาบทแบบข้ามภพ ข้ามชาติ</p> <p>๕) ปฏิจสุมุปาบทในฐานะ ปัจจัยการทางสังคม เป็นต้น</p>	๖	<p>- การบรรยายประกอบสื่อ power point</p> <p>- การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม</p>	พระครูกิตติชัยกาญจน์
๗	<p>เบญจขันธ์</p> <p>๑) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ เบญจขันธ์</p>	๓	<p>- การบรรยายประกอบสื่อ power point</p> <p>- การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม</p>	พระครูกาญจนธรรม ภรณ์

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมง บรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
	๒) รูปธรรม : รูป, นามธรรม : เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จิต เป็นต้น			
๘	สอบกลางภาค	๓		พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรม ภรณ์
๙	หลักไตรลักษณ์ ๑) ไตรลักษณ์ในฐานะสามัญ ลักษณะ : ลักษณะโดยธรรมชาติ ของสิ่งทั้งปวง ๒) ความหมายและประเภท ของไตรลักษณ์ ๓) ไตรลักษณ์ในฐานะที่เป็นกฎ แห่งธรรมชาติ ๔) บทวิเคราะห์ธรรมที่ เกี่ยวข้องกับไตรลักษณ์ เป็นต้น	๓	- การบรรยายประกอบสื่อ power point - การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม	พระครูกาญจนธรรม ภรณ์
๑๐- ๑๑	โพธิปักขิยธรรม ๑) ความหมาย และหลักการ ทั่วไปแห่งโพธิปักขิยธรรม ๒) ประเภทแห่งโพธิปักขิยธรรม ๓) ความเหมือนและความต่าง แห่งอินทรีย์ ๕ พละ ๕ เป็นต้น	๖	- การบรรยายประกอบสื่อ power point - การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม	พระครูกาญจนธรรม ภรณ์
๑๒- ๑๓	หลักกรรม ๑) ความหมายของกรรมที่ แท้จริงและระดับชาวบ้านทั่วไป ๒) วัตถุประสงค์ของการสอน เรื่องกรรม ๓) ประเภทแห่งกรรมในคัมภีร์ พระไตรปิฎก	๖	- การบรรยายประกอบสื่อ power point - การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม	พระครูกิตติชัยกาญจน์

ลำดับ ที่	หัวข้อ/รายละเอียด	ชั่วโมง บรรยาย	วิธีสอน/กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อที่ใช้	ชื่อผู้สอน
	๔) ประเภทแห่งกรรมในคัมภีร์ อรรถกถา เป็นต้น			
๑๔	หลักสังสารวัฏ ๑) ความหมายและประเภท แห่งสังสารวัฏ ๒) กระบวนการแห่งสังสารวัฏ ๓) โยนิโสมนสิการ กับ สังสารวัฏ เป็นต้น	๓	- การบรรยายประกอบสื่อ power point - การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม	พระครูกาญจนธรรมมา ภรณ์
๑๕	ความสอดคล้องระหว่างหลัก พุทธธรรมกับศาสตร์ต่าง ๆ	๓	- การบรรยายประกอบสื่อ power point - การแลกเปลี่ยน ชักถาม การวิเคราะห์ และตีความหลักพุทธธรรม	พระครูกิตติชัยกาญจน์
๑๖	สอบปลายภาค	๓		พระครูกิตติชัยกาญจน์ พระครูกาญจนธรรมมา ภรณ์

๒. แผนการประเมินผลการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมิน	ลำดับที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมิน
ความมีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริตและความ รับผิดชอบ	การสังเกต/การเข้าชั้นเรียน	ตลอดภาค การศึกษา	๑๐%
ความก้าวหน้าของความรู้	การสอบกลางภาค	๘	๑๐%
ความก้าวหน้าของความรู้	การสอบปลายภาค	๑๖	๖๐%

ผลการเรียนรู้	วิธีการประเมิน	สัปดาห์ที่ประเมิน	สัดส่วนของการประเมิน
ทักษะการสืบค้นข้อมูล วิเคราะห์ การทำความเข้าใจ และการนำไป ประยุกต์ใช้	การวิเคราะห์กรณีศึกษา ค้นคว้า การอ่านและสรุปบทความ การส่งงานตามที่มอบหมาย	ตลอดภาค การศึกษา	๑๐%
ทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล ทักษะการใช้ภาษา การใช้คณิตศาสตร์เพื่อการ วิเคราะห์และจัดการข้อมูล	การมีส่วนร่วม อภิปราย เสนอความคิดเห็นในชั้นเรียน	๑๓ - ๑๕	๑๐%

หมวดที่ ๖ ทรัพยากรประกอบการเรียนการสอน

๑.เอกสารและตำราหลัก

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเตปิฎกั

.๒๕๓๙ ,โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬา

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.๒๕๔๑ ,

มหามกุฏราชวิทยาลัย. วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๑-๓. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.

b

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ ๘

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.

กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). นิพพาน- อนัตตา. กรุงเทพมหานคร :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระเทพเวที (ประยูร ปยุตฺโต). กรรมและนรกสวรรค์สำหรับคนรุ่นใหม่.

กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๑.

พุทธทาสภิกขุ .ปฏิจจสมุปปาท. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.2523 ,

_____ .พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ . กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.2525 ,

b

_____ .อานาปานสติภาวนา. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.2542 ,

_____ .คู่มือมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.2544 ,

_____ .สุญตา กรุงเทพมหานคร .: ธรรมสภา.2545 ,

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธรรมจิตฺโต) และคณะ (ผู้แปล). วิมุตติมรรค ของพระ

อุปติสสเถระ กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๗.

..... พุทธศาสนากับปรัชญา. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๓.

๒. เอกสารและข้อมูลสำคัญ

พระมหาเสริมชัย ชยมงฺคโล. **อริยสัจ ๔**, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ บริษัทเอช
พี เพรส, ๒๕๓๘.

บุญมี แทนแก้ว. **ญาณวิทยา**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร : หจก. ณะการ
พิมพ์, ๒๕๓๕.

ระวี ภาวิไล, **อภิธรรมสำหรับคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๓๖.

มูลนิธิภูมิพล. **สัทนิตีปกรณ์ “ธาตุมาลา” ฉบับภูมิพล**, กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์ภูมิพล, ๒๕๓๐.

สนิท ศรีสำแดง. **พุทธปรัชญา**. กรุงเทพมหานคร : นีลนาราการพิมพ์, ๒๕๓๕.

นินิ เอียวศรีวงศ์ (ผู้แปล). **พระพุทธศาสนา สาระและพัฒนาการ** .(พิมพ์ครั้งที่ ๒)
กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๓๐.

James Paul Mcdemott. **Development in the Early Buddhist Concept of
Kamm/Karma**. Delhi : Munshiram Manoharlal Publishers, 1984.

Narada Mahathera. **The Buddha and Teachings**. Malaysia : The Buddhist
Missionary Society, 1973.

<http://www.google.co.th/> แล้วคลิกไปที่เว็บต่างๆ เช่น wikipedia เว็บไซต์วิชาการดอทคอม เป็นต้น

๓. เอกสารและข้อมูลแนะนำ

เว็บไซต์ ที่เกี่ยวกับหัวข้อในประมวลรายวิชา เช่น wikipedia คำอธิบายศัพท์

โครงการวิทยาศาสตร์จากสถาบันการศึกษาที่สอยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๔. หนังสืออ่านเสริม

หมวดที่ ๗ การประเมินและปรับปรุงการดำเนินการของรายวิชา

๑. กลยุทธ์การประเมินประสิทธิผลของรายวิชาโดยผู้เรียน

การประเมินประสิทธิผลในรายวิชานี้ ที่จัดทำโดยผู้เรียน ได้จัดกิจกรรมในการนำแนวคิดและความเห็นจากผู้เรียนได้ ดังนี้

- ประเมินการสอนโดยการซักถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ซักถามข้อสงสัยในรายละเอียดเนื้อหา
- การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน

๒. กลยุทธ์การประเมินการสอน

ในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินการสอน ได้มีกลยุทธ์ ดังนี้

- ผู้เรียนแสดงความเห็นต่อวิธีการจัดการเรียนรู้
- ผู้เรียนซักถามและอภิปรายเพื่อปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้

๓. การปรับปรุงการสอน

หลังจากผลการประเมินการสอนในข้อ ๒ ได้นำผลการประเมินไปปรับปรุงการสอน ดังนี้

- การแจ้งผลการสอบย่อยและสอบกลางภาคให้ผู้เรียนทราบ เพื่อร่วมกันปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อหาวิธีพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและเนื้อหามากขึ้น

๔. การทวนสอบมาตรฐานผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนในรายวิชา

ในระหว่างกระบวนการสอนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์ในรายหัวข้อ ตามที่คาดหวังจากการเรียนรู้ในวิชา ได้จากใบงาน แบบฝึกหัด การสอบถามผู้เรียน การตรวจงานมอบหมายของผู้เรียน และพิจารณาจากผลการทดสอบย่อย และหลังการออกผลการเรียนรายวิชา มีการทวนสอบผลสัมฤทธิ์โดยรวมในวิชาได้ดังนี้

- ให้ผู้เรียนได้รู้ผลการสอบและการแบบสอบถามว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซักถามและตอบในสิ่งที่ผู้เรียนสงสัย เพื่อหาแนวทางการพัฒนาร่วมกัน

๕. การดำเนินการทบทวนและการวางแผนปรับปรุงประสิทธิผลของรายวิชา

จากผลการประเมิน และทวนสอบผลสัมฤทธิ์ประสิทธิผลรายวิชา ได้มีการวางแผนการปรับปรุงการสอน และรายละเอียดวิชา เพื่อให้เกิดคุณภาพมากขึ้น ดังนี้

นำผลการสอบ ผลการประเมินในการทดสอบการเรียนรู้และพฤติกรรม การสอบย่อย และการสอบกลางภาคนำมาแลกเปลี่ยน ซักถาม และหาแนวทางร่วมกันในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลการเรียนดีขึ้น มีความรู้ความสามารถและทักษะความเป็นผู้นำดีขึ้น